

Centrum biblických studií

**Oponentský posudek diplomové práce Lenky Pelíškové,
Pojetí těla a ducha v židovském sapienciálním díle *Musar le-mevin***

Východiskem magisterské práce (viz str. 10-11) je článek Jörga Freye o apoštolu Pavlovi, především teze týkající se jeho pojetí těla (*sarx*) jako hříšné a Bohu nepřátelské síly. Podle Freye lze tento Pavlův koncept vysledovat už v židovské palestinské mudroslovné literatuře období Druhého chrámu, zejména v pojmu *basar* v kumránském textu *Musar le-mevin*. V Pavlově teologii nalezneme protiklad mezi *sarx* a *pneuma*, a proto Frey studuje i pojetí *ruah* v *Musar le-mevin*, aby zjistil, jestli i zde je duch protikladem těla.

Cíl práce je dvojitý (viz str. 11-12):

- Ověřit udržitelnost Freyovy teze ve světle novějšího bádání o kumránských textech, a případně její upřesnění nebo modifikace.
- Dotazování, „zda přehodnocení interpretace antropologických pojmů v *Musar le-mevin* může naznačit další možné směry, kterými by se mohlo ubírat hledání potenciálních vztahů mezi intertestamentální sapienciální literaturou a Pavlovou antropologií.“

Po stručném představení kumránského textu *Musar le-mevin* (obsah, žánr, datace a vztah k textům jednoty, společenské zakotvení díla, vztah k Novému zákonu) následuje vlastní analýza několika pojmů v *Musar le-mevin*: *basar*, *ješer* a *ruah*. Tato pečlivá analýza tvoří těžiště celé práce, je založena na *editio princeps* hebrejského textu v DJD a je provedena v diskusi s relevantními komentáři zahraničních badatelů. Všechny kapitoly diplomové práce týkající se analýz hebrejských fragmentů *Musar le-mevin* jsou zpracovány kvalitně, s citem pro charakter fragmentárních dokumentů, a prokazují schopnost autorky pracovat v kontextu diskuse na mezinárodní úrovni.

Tyto analýzy vedou k odpovědi na první ze svých cílů práce vytyčených v úvodu. Autorka přesvědčivě dokládá, že na protiklad těla a ducha *Musar le-mevin* nelze nahlížet v kontextu dualismu dobra a zla, který v tomto díle není patrný. Dále autorka navrhuje nahradit koncept predestinace, se kterým pracuje Frey, konceptem vyvolení, a v tom nelze než souhlasit. Dále autorka navrhuje zpřesnění co se týče rozdělení lidstva do dvou kategorií *ruah basar* a *'am 'im ruah/'am ruah*, kdy ukazuje, že spis používá pro obě kategorie pestřejší označení.

Co se týče druhého z cílů vytyčených v úvodu, tam je argumentace výrazně slabší. Pavlův koncept *sarx* se sice v práci zmiňuje jako impuls pro analýzu textů v *Musar le-mevin*, ale samotný pavlovský koncept *sarx* není v práci nikde detailně představen. Autorka se tomu dokonce vědomě vyhýbá s tím, že si vystačí s Freyovou interpretací Pavla, kterou shrnuje v citaci pouhých dvou vět Freyova článku (viz str. 10, pozn. 2). Nejsou ani citovány texty pavlovských epištol, které se *sarx* týkají. Jestliže východiskem práce je teze týkající se *sarx* u Pavla a *basar* v *Musar le-mevin*, pak by bylo potřeba alespoň představit texty týkající se *sarx*

Centrum biblických studií

v pavlovských epištolách, aby se čtenář dokázal zorientovat v Pavlově eschatologické perspektivě, která je zcela odlišná od kumránských textů, i když Pavel používá podobné pojmové „stavební kameny“, jaké najdeme v některých kumránských textech. Tyto aspoň stručné analýzy bych čekal buď někde v úvodu k celé práci, nebo v kapitole 5. „Přínos *Musar le-mevin* ke studiu Pavlovy antropologie“. Ale tahle závěrečná kapitola je v podstatě jen krátké shrnutí několika závěrů týkajících se Pavla a některých kumránských textů na základě sekundární literatury (především Menahem Kister), a velká část kapitoly (od str. 95) se věnuje kumránskému textu *Hodajot*.

Celkový dojem z práce je, že původní impuls pro zpracování tématu vyšel z potřeby ověřit Freyovu tezi o pozadí Pavlova myšlení v *Musar le-mevin*, ale samotná práce na výkladu fragmentárních textů *Musar le-mevin* pak zavedla autorku trochu jiným směrem, a k textům Pavla se pak už autorka dostala jen velice okrajově, a to především na základě sekundární literatury. Tomu odpovídá i název práce, který se týká pojetí těla a ducha v *Musar le-mevin*, ačkoli právě antropologie v pavlovských epištolách se zdá být klíčem k tomu, proč se autorka zaměřila na analýzu pojetí těla a ducha v *Musar le-mevin*.

Poznámky ke způsobu psaní bibliografických odkazů:

Bibliografické odkazy by měly být konzistentní a úplné. Někdy se uvádějí ediční řady, někdy ne. Na DJD se standardně odkazuje zkratkou právě ediční řady, která je i uvedena v seznamu zkratk. Jinde je ale ediční řada uvedena zkratkou (např. WUNT v J.-S. Rey, „4QInstruction and Its Relevance for Understanding Early Christian Writings“, ...), ale zkratka není nikde vysvětlena. Stejně to je v článku J. Frey, „The Notion of Flesh in 4Q Instructions ...“, Ledien – Brill 2000 – ediční řada STDJ. Jinde ediční řady nejsou uvedeny vůbec. Např. knihy Jean-Sébastien Rey, *4QInstruction: Sagesse et eschatologie*, Leiden: Brill 2015, vyšla v STDJ (Studies on the texts of the Desert of Judah); stejně tak Benjamin Wold, *4QInstruction: Division and Hierarchies*, Leiden: Brill 2018; Eibert J. C. Tigchelaar, *To Increase Learning for the Understanding ...*, Leiden: Brill 2001. Kumránská studia dnes postupují kupředu jednak na stránkách odborných časopisů, a jednak právě v edičních řadách, které vydávají velká nakladatelství jako jsou Brill, Mohr-Siebeck, a jiné. V tomhle je potřeba být konzistentní a ediční řady jasně zmiňovat – ty nejznámější stačí zkratkou, kterou je pak ale potřeba uvést v seznamu zkratk.

Dále, odborné časopisy jsou někdy uváděny zkratkou, která není nikde vysvětlena a není uvedena v seznamu zkratk. Jedná se např. o jeden z článků J. Freye, ve kterém formuluje tezi, se kterou autorka ve své práci polemizuje („Die paulinische antithese von Fleisch und Geist...“, *ZNW* 90/1999, 45-77 – odkazuje se na to na str. 10, pozn. 3, a v bibliografii na str. 107). Název časopisu je uveden zkratkou i např. v případě Qimronova článku na str. 93, pozn. 386 (*JJS* 42/1991) – zde je explicitně uvedeno že se jedná o převzatý odkaz z jiné studie. Jinde se názvy časopisů uvádějí celým názvem (viz např. závěrečná bibliografie: např. *Dead Sea Discoveries*, *Israel Exploratin Journal*, *The Catholic Biblical Quarterly*, atd.). I v případě citací odborných časopisů je potřeba mít jasně srozumitelný způsob odkazů, který bude koherentní v celé práci, a případné zkratky je potřeba vysvětlit v seznamu zkratk.

**EVANGELICKÁ
TEOLOGICKÁ
FAKULTA**
Univerzita Karlova

Centrum biblických studií

Závěrem chci zdůraznit, že práce odvedená na interpretaci Hebrejských fragmentů *Musar le-mevin* je provedena kvalitně a na velmi dobré úrovni vzhledem k tomu, že se jedná o magisterskou práci. Celkový dojem trochu kazí výše uvedené nedostatky. Diplomovou práci vřele doporučuji k obhajobě. Doporučuji hodnotit „velmi dobře“.

Dne 10. června 2020,

Doc. Jan Dušek, Ph.D.